

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
יום א

שמות פרק י, א-ג

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבָבוֹ וְאֶת לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׂתִי
אֹתְתִי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ : (ב) וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם
וְאֶת אֹתְתִי אֲשֶׁר שְׂמַתִּי בָם וַיִּדְעֻתְּם כִּי אֲנִי ה' : (ג) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פְּרַעֲהַ וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרָיִם עַד מָתִי מֵאַנְתָּ לַעֲנֹת מִפְּנֵי שְׁלַח עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי :

רש"י

(א) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה - והתרה בו :

שתי - שימי שאשית אני :

(ב) ולמען תספר - בתורה להודיע לדורות :

התעללתי - שחקתי, כמו (במדבר כב כט) כי התעללתי בי, (שמואל א' ו ו) הלא כאשר התעולל בהם,
האמור במצרים. ואינו לשון פועל ומעללים, שאם כן היה לו לכתוב עוללתי, כמו (איכה א כב)
ועולל למו כאשר עוללת לי, (שם יב) אשר עולל לי :

(ג) לענת - כתרגומו לאתכנעא, והוא מגזרת עני, מאנת להיות עני ושפל מפני :

(ה) את עין הארץ - את מראה הארץ :

ולא יוכל וגו' - הרואה לראות את הארץ, ולשון קצרה דבר :

שאלות

- א. **וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבָבוֹ מה חסר בפסוק, אידך
רש"י משלים את החסר?
- ב. מה פירוש המילה "התעללתי"?
- ג. לַעֲנֹת אונקלוס מתרגם, לאתכנעא איזה מילה בעברית מזכירה לך המילה "לאתכנעא"?
- ד. מה השורש של המילה "לענות"?
- ה. רש"י אומר "לשון קתרה דיבר" מי דיבר לשון קצרה, אך רש"י השלים את החסר?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בניס / בנות
כיתות ד-ו
יום ב

שמות פרק י, ד-יא

(ד) כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבלך: (ה) וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראת את הארץ ואכל את יתר הפלטה הנשארת לכם מן הברד ואכל את כל העץ הצמח לכם מן השדה: (ו) ומלאו בתיך ובתי כל עבדיך ובתי כל מצרים אשר לא ראו אבותי ואבות אבותי מיום היוותם על האדמה עד היום הנה ויפן ויצא מעם פרעה: (ז) ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלהיהם הטרים תדע כי אבדה מצרים: (ח) וישב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אלהים לכו עבדו את ה' אלהיכם מי ומי ההלכים: (ט) ויאמר משה בנערינו ובזקנינו גלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו גלך כי חג ה' לנו: (י) ויאמר אלהים יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם: (יא) לא כן לכו נא הגברים ויעבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה: פ

רש"י

(י) כאשר אשלח אתכם ואת טפכם - אף כי אשלח גם את הצאן ואת הבקר כאשר אמרתם:

(יא) ויאמר אלהים יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם:

ראו כי רעה נגד פניכם - כתרגומו. ומדרש אגדה שמעתי כוכב אחד יש ששמו **רעה**. אמר להם פרעה רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם במדבר, והוא סימן דם והריגה וכשחטאו ישראל בעגל ובקש הקדוש ברוך הוא להרגם אמר משה בתפלתו (שמות לב יב) למה יאמרו מצרים לאמר **ברעה** הוציאם, זו היא שאמר להם ראו כי **רעה** נגד פניכם, מיד (שם יד) וינחם ה' על **הרעה** והפך את הדם לדם מילה, שמל יהושע אותם, וזהו שנאמר (יהושע ה ט) היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם, שהיו אומרים לכם דם אנו רואין עליכם במדבר:

(יא) לא כן - כאשר אמרתם להוליך הטף עמכם אלא לכו נא הגברים ועבדו את ה':

כי אתה אתם מבקשים - כי אותה בקשתם עד הנה (שמות ה ח) נזבחה לאלהינו, ואין דרך הטף לזבוח:

ויגרש אתם - הרי זה לשון קצרי ולא פירש מי המגרש:

שאלות

- א. כמה פעמים מופיעה הלה "רעה" בפסוקים וברש"י?
- ב. מי אמר, ראו כי רעה נגש פניכם?
- ג. "איצטגנינות" - הגדת עתידות, מה העתידות שפרעה רואה לבני ישראל?
- ד. מה אומר משה בתפלתו אחרי חטא העגל?
- ה. פרעה ראה דם יהודי נשפך, האם צדק חלקית?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
יום ג

שמות פרק י, י-יא

(יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה נְטֵה עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאַרְבֶּה וַיַּעַל עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּאכַל אֶת כָּל עֵשֶׂב
הָאָרֶץ אֶת כָּל אֲשֶׁר הִשְׁאִיר הַבְּרָד : (יג) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת מַטְהוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וְה' נָהַג רוּחַ קָדִים בְּאַרְץ
כָּל הַיּוֹם הַהוּא וְכָל הַלְּלִלָה הַבֹּקֶר הָיָה וְרוּחַ הַקָּדִים נָשָׂא אֶת הָאַרְבֶּה : (יד) וַיַּעַל הָאַרְבֶּה עַל כָּל אֶרֶץ
מִצְרַיִם וַיִּנָּח בְּכָל גְּבוּל מִצְרַיִם כְּבֹד מְאֹד לִפְנֵי לֹא הָיָה כֵן אַרְבֶּה כְּמָהוּ וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה כֵן : (טו)
וַיִּכַּס אֶת עֵינָיו כָּל הָאָרֶץ וַתַּחֲשֹׁף הָאָרֶץ וַיֹּאכַל אֶת כָּל עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֶת כָּל פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבְּרָד
וְלֹא נוֹתַר כָּל יֵרֶק בְּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם :

רש"י (יא) לא כן - כאשר אמרתם להוליך הטף עמכם אלא לכו נא הגברים ועבדו את ה' :

כי אתה אתם מבקשים - כי אותה בקשתם עד הנה (שמות ה ח) נזבחה לאלהינו, ואין דרך הטף
לזבוח :

ויגרש אתם - הרי זה לשון קצרי ולא פירש מי המגרש :

(יב) בארבה - בשביל מכת הארבה :

(יג) ורוח הקדים - רוח מזרחית נשא את הארבה, לפי שבא כנגדו שמצרים בדרומית מערבית
היתה, כמו שמפורש במקום אחר :

(יד) ואחריו לא יהיה כן - ואותו שהיה בימי יואל, שנאמר (יואל ב ב) כמוהו לא נהיה מן העולם,
למדנו שהיה כבוד משל משה כי אותו של יואל היה על ידי מינין הרבה, שהיו יחד ארבה ילק חסיל
גזם, אבל של משה לא היה אלא של מין אחד, כו כמוהו לא היה ולא יהיה :

(טו) כל ירק - עלה ירוקל וירדור"א בלעז [ירק] :

שאלות

- א. מה היא רוח קדים?
- ב. מדוע הרוח שהביאה את הארבה היתה רוח קדים?
- ג. האם היה בהיסטוריה ארבה כבד מאוד
- ד. השוה את הנאמר בספר יואל לנאמר בפרשתנו מצא סתירה
- ה. כיצד מיישב רש"י את הסתירה?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בניס / בנות
כיתות ד-ו
יום ד

שמות פרק י, טו-כב

(טו) וַיִּכַּס אֶת עֵינָיו כָּל הָאָרֶץ וַתַּחֲשֹׁךְ הָאָרֶץ וַיֹּאכֵל אֶת כָּל עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֶת כָּל פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבָּרָד וְלֹא נֹתַר כָּל יֶרֶק בְּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם: (טז) וַיִּמְהַר פְּרָעָה לְקַרְא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר חֲטֹאתִי לַה' אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם: (יז) וְעַתָּה שָׂא נָא חֲטֹאתַי אֵדָּהּ הַפַּעַם וְהַעֲתִירוּ לַה' אֱלֹהֵיכֶם וַיִּסַּר מִעֲלֵי רַק אֶת הַמְּנוֹת הַזֶּה: (יח) וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרָעָה וַיַּעֲתֵר אֵל ה': (יט) וַיִּהְיֶה ה' רוּחַ יָם חֲזָק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת הָאֲרֶבָּה וַיִּתְקַעְהוּ יָמָּה סוּף לֹא נִשְׂאָר אֲרֶבָּה אַחַד בְּכָל גְּבוּל מִצְרַיִם: (כ) וַיַּחֲזֹק ה' אֶת יָב פְּרָעָה וְלֹא שָׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ (כא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה נִטָּה דָדָךְ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֲשָׁךְ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּמַּשׁ חֲשָׁךְ: (כב) וַיִּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֲשָׁךְ אֶפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים:

רש"י

(טו) כל ירק - עלה ירוק וירדור"א בלעז [ירק]:

(יט) רוח ים - רוח מערבי:

ימה סוף - אומר אני שים סוף היה מקצתו במערב כנגד כל רוח דרומית וגם במזרח של ארץ ישראל, לפיכך רוח ים תקעו לארבה בימה סוף כנגדו. וכן מצינו לענין תחומין שהוא פונה לצד מזרח, שנאמר (שמות כג לא) מים סוף ועד ים פלשתים, ממזרח למערב, שים פלשתים במערב היה, שנאמר בפלשתים (צפניה ב ה) יושבי חבל הים גוי כרתים:

לא נשאר ארבה אחד - אף המלוחים שמלחו מהם:

(כא) וימש חשך - ויחשיך עליהם חשך יותר מחשכו של לילה, וחשך של לילה יאמיש ויחשיך עוד:

וימש - כמו ויאמש יש לנו תיבות הרבה חסרות אל"ף לפי שאין הברת האל"ף נכרת כל כך אין הכתוב מקפיד על חסרונה, כגון (ישעיהו יג כ) ולא יהל שם ערבי, כמו לא יאהל, לא יטה אהל. וכן (שמואל ב כב מ) ותזרני חיל, כמו ותאזרני. ואונקלוס תרגם לשון הסרה, כמו (שמות יג כב) לא ימיש בתר דיעדי קבל ליליא, כשיגיע סמוך לאור היום. אבל אין הדבור מיושב על הוי"ו של וימש, לפי שהוא כתוב אחר ויהי חשך. ומדרש אגדה פותרו לשון (דברים כח כט) ממשש בצהרים, שהיה כפול ומכופל ועב עד שהיה בו ממש:

(כב) ויהי חשך אפלה שלשת ימים וגו' - חשך של אופל שלא ראו איש את אחיו אותן שלשת ימים. ועוד שלשת ימים אחרים חשך מוכפל על זה, שלא קמו איש מתחתיו. יושב אין יכול לעמוד, ועומד אין יכול לישב. ולמה הביא עליהם חשך, שהיו בישראל באותו הדור רשעים, ולא היו רוצים לצאת, ומתו בשלשת ימי אפלה כדי שלא יראו מצרים במפלתם ויאמרו אף הן לוקין כמונו. ועוד שחפשו ישראל וראו את כליהם, וכשיצאו והיו שואלין מהן והיו אומרים אין בידינו כלום אומר לו אני ראיתיו בביתך ובמקום פלוני הוא:

שלשת ימים - שלוש של ימים טירציני"א בלעז [קבוצה של שלשה ימים רצופים] וכן שבעת ימים בכל מקום שטייני"א של ימים [קבוצה של שבעה ימים רצופים]:

שאלות

- א. ולא נותר כל ירק בעץ מה הוא ירק?
- ב. מה כונת התורה כשאומרת על הארבה "לא נשאר אחד"?
- ג. למה הביא ה' על מצרים מכת חושך?
- ד. מה ההבדל ביל "שלשה ימים" ל "שלשת ימים"?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בניס / בנות
כיתות ד-ו
יום ה

שמות פרק יא, א-ה

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עוֹד נִגַע אֶחָד אָבִיָּא עַל פְּרַעֲה וְעַל מִצְרַיִם אַחֲרַי כִּן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה פְּשָׁלְחוּ
כָּל־הָגֵרֶשׁ וְגֵרֶשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה: (ב) דַּבֵּר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ כָּל־
כֶּסֶף וְכָל־זָהָב: (ג) וַיִּתֵּן ה' אֶת חוֹ הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם גַּם הָאִישׁ מִשָּׁה גְדוֹל מֵאֵד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי
עַבְדֵי פְרַעֲה וּבְעֵינֵי הָעָם: ס (ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר ה' כַּחֲצַת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם: (ה)
וּמֵת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרַעֲה הַיֹּשֵׁב עַל כֶּסֶאָו עַד בְּכוֹר הַשֹּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים וְכָל
בְּכוֹר בְּהֵמָה:

רש"י

(א) כלה - גמירא, (כלה) כליל, ב כולכם ישלח:

(ב) דבר נא - אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך שלא יאמר אותו צדיק אברהם
(בראשית טו יג) ועבדום וענו אותם קיים בהם, (שם יד) ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם:

(ד) ויאמר משה כה אמר ה' - בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו שהרי משיצא מלפניו לא הוסיף
ראות פניו:

כחצת הלילה - כהחלק הלילה, כחצות, כמו (מלכים א' יט כה) כעלות, (תהלים קכד ג) בחרות אפס
בנו, זהו פשוטו לישובו על אופניו, שאין חצות שם דברו של חצי. ורבותינו דרשוהו כמו בחצי הלילה
(שמות יב כט) ואמרו, שאמר משה כחצות, דמשמע סמוך לזו או לפניו או לאחריו, ולא אמר
כחצות, שמא יטעו אצטגניני פרעה, ויאמרו משה בדאי הוא:

(ה) עד בכור השבי - (שמות יב כט) למה לקו השבויים, כדי שלא יאמרו, יראתם תבעה עלבונם
והביאה פורענות על מצרים:

מבכור פרעה עד בכור השפחה - כל הפחותים מבכור פרעה וחשובים מבכור השפחה היו בכלל.
ולמה לקו בני השפחות, שאף הם היו משעבדים בהם ושמחים בצרתם:

וכל בכור בהמה - לפי שהיו עובדין לה, וכשהקדוש ברוך הוא נפרע מן האומה נפרע מאלהיה:

שאלות

- א. מדוע מבקש הקב"ה שמשה יבקש מהעם לשאול כלי כסף וכלי זהב מהמצרים?
- ב. מדוע נאמר כחצות הלילה כלומר בערך, ולא כחצות הלילה בדיוק?
- ג. מדוע השבויים המצרים נענשו גם הם במכת בכורות?
- ד. מדוע "נענשו" הבהמות במכת בכורות?
- ה. מדוע נענשו בני השפחות במכת בכורות?